

Студент 1 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ВНЗ З ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЕКСПОРТУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Анотація. Розглянуто загальні засади компетентнісного підходу як складової Болонського процесу. Надано рекомендації щодо його впровадження серед студентів, а також результати його вдалого використання. Проведено аналіз кількості іноземних студентів, які навчаються в Україні, а також ступінь готовності ВНЗ прийняти велику кількість іноземних громадян на прикладі одного з харківських ВНЗ.

Аннотация. Рассмотрены общие положения компетентного подхода как составляющей Болонского процесса. Даны рекомендации к его внедрению среди студентов, а также результаты его успешного использования. Проведен анализ количества иностранных студентов, которые учатся в Украине, а также степень готовности ВУЗа принять большое количество иностранных граждан на примере одного из харьковских ВУЗов.

Annotation. The general provisions of competence-based approach as part of Bologna process were considered. Recommendations were given for its implementation among the students, and the results of its successful use were studied. The number of international students, who study in Ukraine, as well as the readiness of the university to accept a great number of foreign citizens on the example of one of Kharkiv universities was analysed.

Ключові слова: інноваційна програма, компетентнісний підхід, Болонський процес, студентоцентризований підхід.

Розробка якісної інноваційної програми вищого навчального закладу (ВНЗ) з експорту освітніх послуг є обов'язковою передумовою для швидкої інтеграції іноземних студентів на вітчизняний освітній простір. Реалізація цієї інноваційної програми, насамперед, передбачає створення більш сприятливих умов для отримання освіти в Україні іноземними громадянами. Отже, сприяння популяризації освітніх послуг України на цей час стає одним із найважливіших теоретичних та практичних завдань, успішне вирішення якого вимагає дослідження досвіду світових практик, а також міжнародних зв'язків ВНЗ України та їх комплексного аналізу.

Вивчення теоретичних та практичних аспектів розробки інноваційної програми ВНЗ з експорту освітніх послуг здійснювалося у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких, як: Алексеева М. Б., Багієва Г. Л., Г. Беккер, Белякова С. А., Васильєв Ю. С., Глухова В. В., Градов А. П., Диденко Н. І., Дятлов С. А., Клочков В. В., Князев Є. А., Костянян С. А., Огороков В. Р., Петров А. Н., Скворцов В. Н., Тарасевич В. С., Т. Шульц та ін. Проте деякі важливі питання, зокрема ті, що пов'язані з оцінкою ступеня готовності університетів до прийняття іноземних студентів та актуальність впровадження досвіду світових практик під час підготовки іноземних студентів до навчання закордоном, до цього часу не дістали належного якісного висвітлення у наукових дослідженнях.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи експорту на ринку освітніх послуг України на засадах аналізу світового досвіду та його впровадження у вітчизняних ВНЗ.

Для підготовки фахівців вищого ґатунку у світовій практиці використовують компетентнісний підхід як складову Болонського процесу.

Болонський процес (БП) – це процес європейських освітніх реформ, що спрямований на створення спільної зони європейської вищої освіти до 2010 року. Болонський процес офіційно розпочався у 1999 році з підписання Болонської декларації. Передумовою її створення стало підписання Великої Хартії європейських університетів (Magna Charta Universitatum).

Згідно з метою БП до 2010 року освітні системи країн-учасниць Болонського процесу повинні бути змінені, щоб сприяти:

- полегшеному переїзду громадян з метою подальшого навчання чи працевлаштування у Зоні європейської вищої освіти;
- зростанню привабливості європейської вищої освіти;
- розширенню Європи та забезпеченню її подальшого розвитку як стабільного, мирного, толерантного суспільства.

Компетентнісний підхід (Competence-based approach) – це підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентризованим. Запровадженню цього підходу присвячено європейський проект "Тюнінг".

Студентоцентризований підхід (Student-centred approach/Learner-centred approach), передбачає розроблення освітніх/навчальних програм, які зосереджуються на результатах навчання, враховують особливості пріоритетів особи, яка навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, що узгоджується з тривалістю освітньої/навчальної програми. При цьому студенту надається більше можливостей щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання.

Таким чином, на думку автора, спираючись на наведені визначення, можна сказати, що категорія "компетентність" стосовно особистості є її інтегральною характеристикою, яка складається з множини загальних,

вмінь, комунікативних здатностей, автономності та відповідальності, які сформовані в результаті навчально-практичної діяльності, а носить всі ознаки системності і тому містить деяку синергетичну складову, що разом з означеною сумою становить дійсний зміст даної компетентності [1].

19 травня 2005 року у норвезькому місті Берген на Конференції міністрів країн Європи Україна приєдналася до Болонського процесу, зобов'язавшись внести відповідні зміни у національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти до 2010 року.

Стверджується, що формування компетентного фахівця вимагає від викладачів перебудови як змісту, так і форми навчального процесу, оскільки передбачає перехід до його студентоцентрированої орієнтації, що, у свою чергу, потребує дуже великої і кропіткої роботи кожного викладача з кожним студентом.

Безумовно вирішення такого масштабного завдання можливе тільки у тандемі тісної співпраці фахівців із високою корпоративною культурою, де його провідною частиною добровільно використовуються відповідні етичні норми.

На даний момент у багатьох ВНЗ намагаються упровадити цей підхід, але необхідно наголосити, що Харківський національний економічний університет не обмежується лише зазначенням та декларуванням концептуальних положень розвитку. Відмінною його особливістю є системний підхід до їх реалізації та впровадження, який включає формування у студентів спеціалізованих компетентностей з кожної навчальної дисципліни, яку вони вивчають, перевірку рівня їх сформованості та, що є дуже важливим, виявлення нових компетентностей, адекватних майбутньому розвитку суспільства в цілому та економіки зокрема.

Запровадження "Кодексу професійної етики та організаційної культури працівників і студентів Харківського національного економічного університету" разом із системою організаційних заходів дозволило значно підняти рівень колективної єдності, морального задоволення членів колективу від успіхів розвитку університету в цілому, індивідуальної порядності професорсько-викладацького складу. Крім того, ця система організаційних заходів робить об'єктивно вигідним виконання завдань з упровадження компетентнісного підходу з матеріальної точки зору.

Завдяки активному впровадженню компетентнісного підходу вітчизняна освіта починає підвищувати свій рівень до європейського. Про це свідчить збільшення потоку іноземних студентів до України за останні роки. Тільки у ХНЕУ в 2009/2010 навчальних роках навчалися студенти з 22 країн світу. Кількість іноземних громадян, які проходили навчання в ХНЕУ в 2009/2010 навчальних роках зросла до 574 осіб, що перевищує попередній навчальний рік на 108 осіб (123 %). Переважна більшість студентів із таких країн, як Туркменістан (365 осіб, у тому числі 138 осіб є студентами 1 курсу), В'єтнам (58 осіб, у тому числі 10 осіб є студентами 1 курсу), Росія (31 особа), Мали (27 осіб) та Китай (25 осіб, у тому числі 7 осіб є студентами 1 курсу). У цілому на початок 2011 року контингент іноземних студентів складає 1 016 осіб із більш ніж 20 країн світу.

Наведені для аналізу дані в таблиці [2] свідчать про те, що набір іноземних громадян щорічно зростає за аналізований період більш, ніж у 10 разів. Кількість країн, які відправляють своїх громадян на навчання, зросла до 33.

Таблиця

Загальна кількість набору іноземних громадян за роками

Рік навчання	Загальна кількість	У тому числі 1 курс	Кількість випускників іноземних громадян	
			бакалаврів	магістрів
1998/1999	83	9	5	2
1999/2000	77	12	9	8
2000/2001	81	25	12	14
2001/2002	99	33	22	20
2002/2003	145	68	48	40
2003/2004	195	47	26	29
2004/2005	225	51	26	21
2005/2006	283	55	29	26
2006/2007	324	72	38	35
2007/2008	325	80	-	-
2008/2009	466	137	-	-
2009/2010	574	120	-	-
2010/2011	1016	332	-	-

Слід продовжувати вживати напрацьованих заходів із підвищення кількості іноземних громадян на більш якісному рівні, а саме:

збільшити набір іноземних громадян далекого зарубіжжя на підготовче відділення та на навчання до 400 осіб;

активізувати листування з випускниками ВНЗ, які мешкають у різних державах;

здійснювати розробку, виготовлення та розповсюдження буклетів, CD-дисків з інформацією про ВНЗ англійською, російською, китайською та в'єтнамською мовами;

організувати відрядження представників ВНЗ до іноземних держав із метою встановлення прямих зв'язків із іноземними партнерами, участі у виставках, презентаціях.

Разом зі збільшенням кількості студентів, збільшується й якість та оснащення ВНЗ, який їх приймає. Це показано на прикладі ХНЕУ.

На початок звітного періоду (2000 рік) університет мав загальну площу навчально-лабораторних корпусів 16 350 кв. м., а на кінець звітної періоду – 42 617 кв. м. Таким чином, площа збільшена на 26 267 кв. м. і будівництво ведеться і далі (рис. 1) [3].

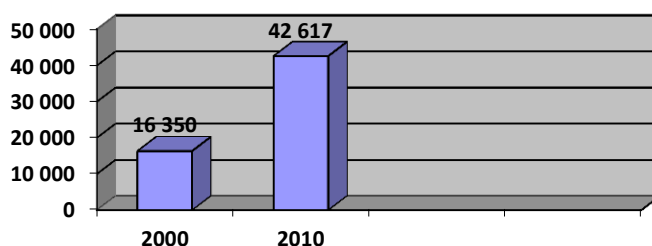

Рис. 1. Загальна площа навчально-лабораторних корпусів

На початок звітнього періоду університет мав чотири гуртожитки, площа яких складала 22 331 кв. м., на кінець періоду – сім гуртожитків площею 40 784 кв. м. Отже, площа збільшена на 18 453 кв. м. (рис. 2) [3].

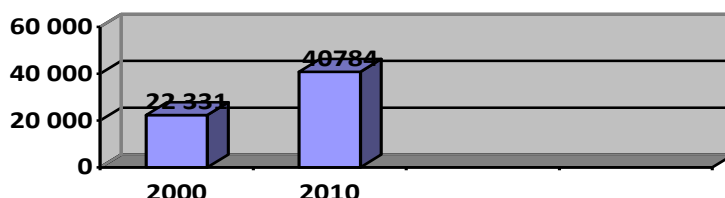

Рис. 2. Загальна площа гуртожитків

На початок звітнього періоду кількість комп'ютерів в університеті складала 92 одиниці, а на кінець звітнього періоду наявно 1 124 одиниці. Динаміка оснащення комп'ютерами показана на діаграмі (рис. 3) [3].

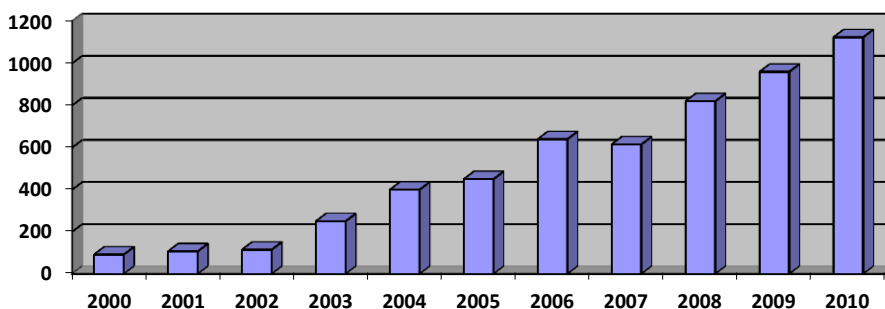

Рис. 3.

Динаміка оснащення комп'ютерами

Завдяки застосуванню компетентнісного підходу як складової Болонського процесу покращується якість рівня освіти в цілому та рівень знань зокрема кожного. Підвищення наукового рівня освіти, її інноваційності, орієнтація на формування у студентів креативного мислення, розкриття творчих здібностей студентів, подальший розвиток особистісних якостей, мотивація до стійкого прагнення до пізнавальної діяльності, пошукової, дослідницької роботи, формування "вміння" і бажання діяти, а не лише "розуміння" студентами певного обсягу знань, формування "цінностей" – усе це в сукупності передбачає вдосконалення змісту і структури підготовки фахівців, упровадження нових методик навчання та забезпечення оперативного реагування на тенденції зміни соціально-економічного середовища.

Якщо компетентнісний підхід було впроваджено правильно, то кількість іноземних студентів збільшується разом з покращенням фінансування ВНЗ, що приводить до поліпшення умов навчання, збільшення кількості технологій та професійних кадрів.

Наук. керівн. Калініна Я. В.

Література: 1. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 374 с. 2. Підсумки роботи трудового колективу ХНЕУ в 2010/2011 навчальному році та завдання на наступний навчальний рік / авт.-укл. докт. екон. наук, професор В. С. Пономаренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 96 с. 3. Звіт ректора Харківського національного економічного університету Пономаренка В. С. за 2000 – 2010 роки / укл. докт. екон. наук, професор В. С. Пономаренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 92 с. 4. Національний освітній глосарій : вища освіта / авт.-укл. І. І. Бабін, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш та ін. ; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ "Вид. дім "Плеяди", 2011. – 100 с. 5. Освіта і наука [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/bologna/>.